

מסורת הש"ס

(א) פסחים לא: גיטין לו.
קדושין ח: ז"מ פב.
(ב) מדרים לו: ז"ק ט: ז"מ כט. פב. א (ז"מ קיג).
(ד) ז"ב קיד.

תורה אור השלם

1. קושב תשיב לו את העבט כבא השמש ושב בשלמתי וברקך ורף תהיה צדקה לפניך אלקיך: דברים כד

מוסף רש"י

שקונה משכון. לכל מילי להמחייב באונסין (ב"מ פב.) כל ימי הלואה המשכון קני לו ואם נאסם חייב באונסין. שאינו עול לא כשומר חנם ולא כשומר שכר שפטורין באונסין. אלא כולו כשומר וכשמירתו עומד (פסחים א:.) ורף תהיה צדקה. כשעבד העבט כמתי. אי אמת קונה משכון אלא נדקה צהא כיצנה ששכר בשלמתי. ששאל לו זה דבר הקני לו. ואם אינו קונה נדקה כשעבד זה מנין. על שני שכן (שם.) שמשכנו שלא בשעת הלואה. דהא קרא במשכנו ע"י שליח ז"ד כתיב. דכתיב לעיל מינה בחון תעמוד ומוקיעין לה כשליח ז"ד. והוא ודאי קני. ולגבינו ששאל וליכא לדמויה למשכנו בשעת הלואה. ובהא פלוגתא דר' אליעזר המלול על המשכון קמיי (ב"מ פב.) ובשומר אברה קמפילגי. דטעמא דר' עקיבא משום דשומר שכן מלוה והעוקב מלוה פטור מן המלוה. דאי צבי לא יחייב ריפתא לעיל (שם.) שומר אברה. שאלא כדכתיב (דברים כב) ואספתו אל חון ביתך (שם.) ובעיניו ב"ק (נז.) כשומר חנם. ואינו חייב אלא בפשיעה (ב"מ כט.).

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות מד.

דלגא שוי שיעור וזוי. עסקינן: ובדשמואל קמפילגי. רבי אליעזר לית ליה דשמואל דמשכון שאינו שזה כל החוב אין אדם מקבלו אלא לזכרון דברים הלכך שומר חנם הוא עליו וישבע שלא פשע ושאנו צרשותו ויטול כל מעותיו ור' עקיבא כשמואל קצירא ליה שלשם משכון קבלו אכל הלווה אלף וזו בשטר אפילו רבי אליעזר מודה שהמשכון שקיבל אחרי כן לשם משכון קבלו שהרי אינו צריך לו לזכרון דברים שהשטר לו לראיה: ה"ג אי דלא שוי שיעור וזוי דר"ע לית ליה דשמואל ובדברי יצחק קמפילגי. רבי אליעזר לית ליה דרבי יצחק ואינו עליו אלא שומר חנם ואף על פי שהוא משכון גמור: אימור דאמר רבי יצחק שמשכנו שלא בשעת הלואה. כגון על ידי ז"ד דהכי משמע קרא דכתיב לעיל מינה בחון תעמוד והאש וגו' ואמר מ"א זה שליח ז"ד: כשומר

מאי טעמיה דרבי אליעזר אלא לאו בדלא שוי שיעור וזוי ובדשמואל קא מיפלגי לא בדלא שוי כ"ע לית להו דשמואל והכא בדשוי שיעור וזוי ובדברי יצחק קא מיפלגי (דאמר רבי יצחק "מנין לבשל חוב שקונה משכון שנאמר ורף תהיה צדקה אם אינו קונה משכון צדקה מנין לו מכאן לבשל חוב שקונה משכון לימא דרבי יצחק תנאי היא ותיסברא אימור דאמר רבי יצחק שמשכנו שלא בשעת הלואה משכנו בשעת הלואה מי אמר אלא משכנו שלא בשעת הלואה כולי עלמא לא פליגי דאית להו דרבי יצחק והכא במשכנו בשעת הלואה ובשומר אברה רבה אמר כשומר חנם ורב

אימר דא"ר יצחק כו' ומעיקרא פשיטא ליה דשוי יודה ר"א משום דר' יצחק על כן נראה גירסת הספרים דגרסי מאי לאו אפי' דלגא שוי דרבי עקיבא אית ליה דהפסיד כדשמואל ורבי אליעזר לית ליה דשמואל ואפי' דשוי יטול כל מעותיו וצסיפא כשהלוהו אלף וזו בשטר מודה ר' אליעזר דאזדו מעותיו משום דאורחא דמילתא כשהלוהו בשטר שאין נותן לו משכון באותה שעה והיו שלא בשעת הלואה וקני משכון מדרבי יצחק וכי מוקי פלוגתייהו דרבי יצחק לא פליגי ר' אליעזר אדרבי יצחק אלא בשעת הלואה אבל שלא בשעת הלואה מודה ר' אליעזר ולא הוה השתא אזדו מעותיו דצסיפא כאזדו מעותיו דרבי עקיבא דההיא דרבי עקיבא אזדו אפי' דמים הימירים על המשכון וצסיפא דוקא שכנגד המשכון דהא הוה טעמא משום דקנה משכון דרבי יצחק דפרשיטא ומה שפירש בקונטרס צסיפא שיש שטר אין צריך משכון לזכרון דברים אלא כשטר שאין שטר לו נראה לפרש כך דלמאי דמוקי לה דפליגי דשוי ליתא למימר לזכרון דברים תפיס ליה דהא לר"ע אין משמט אפי' משכנו בשעת הלואה דפרשיטא בגיטין (דף לו. ד"ה שאני) וזכר שעה (פסחים דף לו. ד"ה דרבי) "לא בדשוי וקמפילגי בדברי יצחק. תימא דלמא דהא פליגי דמר סבר כיון דשוי תפיס ליה כשציל החוב ורבי אליעזר סבר אע"פ דשוי לא נקיט ליה לענין שיפסיד החוב אבל דלגא שוי כ"ע לית להו דשמואל ולפ"ה דמוקי שמואל דפרשיטא ניהא דכיון דלפי' דפרשיטא לית להו דשמואל סברא הוא דשוי נקטם לא תפיס ליה לענין שיפסיד החוב באצירת המשכון: צדקה מנין. דלא מיקריא נדקה אלא"כ מחסרו ממון: בזבאן "באע"ה שקונה משכון. נראה דאין מתחייב באונסין אלא הוה כמו שומר שכר כדמוכח ס"פ האומנין (ז"מ דף פב. ושם) דעבי לאוקמא הא דתנן הלוהו על המשכון ש"ש משכנו כרז בשעת הלואה וכדרי יצחק וכן מוכח בה"ג דשומר שכר הו: שומר אברה רב יוסף אמר בו. פסק ר"מ דהלכה כרז יוסף דאמר צפרק אין צין המורד (מדרס דף לו.) דר"ע אית להו פרושה דרבי יוסף ואין נראה מהם כלל דרבי נמי מודה דאי אמי עניא דלא צבי למיחב ליה דאמי נמי לית ליה העוקב במלוה פטור מן המלוה אלא דס"ל דמשום הנאה פורתא כזאת דלא שכיחא לא חשיב שומר שכר וקצת משמע באלו מציאות (ז"מ דף לו. ושם) דהלכה כרז יוסף גבי ההיא דדריש התם השז תשיב אין לי אלא לצינו לגינתו ולחורבתו מנין ת"ל תשיב מ"מ ודיקא סתמא דהש"ס ה"ד אי דמינטרא פשיטא אי דלא מינטרא אמאי לעולם דמינטרא והא קמ"ל דלא צעין דעת צעלים וכדרי אליעזר והיינו כרז יוסף כדמוכח בריש הכונס (ז"ק דף נז. ושם) דפרקי מינה רבה לרז יוסף וצבי למידק דמריבין חורבתו שאינה משתמרת דאי משתמרת היינו כרז יוסף כדמוכח שומר חנם הוה ומשני רז יוסף לעולם דמינטרא וכרבי אליעזר וי"ל דרבה קיצלה מרז יוסף משום דלדידיה נמי לא ניחא דהא מודה רבה לרז יוסף צעלי חיים דנקטו להו ניגרי צרייתא דצבו נטירותא קיבלתא דהא וקרא צעלי חיים כתיב לא תהא את שור לזכר ויהי צעלי צרייתא דקרא ארזן משכנו לזכרון דברים אלא כשציל החוב ורבי יצחק לית ליה דשמואל ור' עקיבא כשמואל קצירא ליה שלשם משכון קבלו אכל הלוה אלף וזו בשטר אפילו רבי אליעזר מודה שהמשכון שקיבל אחרי כן לשם משכון קבלו שהרי אינו צריך לו לזכרון דברים שהשטר לו לראיה: ה"ג אי דלא שוי שיעור וזוי דר"ע לית ליה דשמואל ובדברי יצחק קמפילגי. רבי אליעזר לית ליה דרבי יצחק ואינו עליו אלא שומר חנם ואף על פי שהוא משכון גמור: אימור דאמר רבי יצחק שמשכנו שלא בשעת הלואה. כגון על ידי ז"ד דהכי משמע קרא דכתיב לעיל מינה בחון תעמוד והאש וגו' ואמר מ"א זה שליח ז"ד: כשומר

(א) כלשון זה נמצא ג"כ בחי' הרי"י מנחם וי"ל לאו ע"י שם היטב וקצת משמע שם שפי' כחזק ק' לפניו גמ' ואולי נהפך הסופר מרוב סבורא וי"ע.
(ב) פלן חסר סיום קושא וז' ואמנם פ"ה ה"י מנחם וי"ל הוה בשלמות ע"ש.

עין משפט
נר מצוה

פ"א א מ"י פ"י מהל' שניות הלכה א עין כהשגות ונחמ"מ סתם עשין דר' טוש"ע חו"מ ס' עב סעיף ג:

רבינו חננאל

בהא קתני ר' אליעזר ישבע ויטול מעותיו. ואי בדלא שוי שיעור וזוי בהא לימא רבי עקיבא יכול לומר לו כלום הלוינוי אלא על המשכון אבר המשכון אברו דשמואל אלא לאו בדלא שוי שיעור וזוי. ובדשמואל פליגי בדפרשיטא רבי יצחק אית ליה הא דשמואל ואמר כיון דפרשיטא וקבליה הא דרבי יצחק ור' אליעזר לית ליה הא דשמואל ואפילו בדלא שוי שיעור וזוי. כולי עלמא לית להו דשמואל ואפי' דפרשיטא וקבליה ואל כלום הוא. והכא בדשוי שיעור וזוי. ובדברי יצחק פליגי דאמר מנין לבשל חוב שקונה משכון שונאמר ורף תהיה צדקה. אם אינו קונה צדקה אלא מנין מכאן לבשל חוב שקונה משכון. וכשמוכרו ובעליו ממנו נותן לו לפיכך כתוב ורף תהיה צדקה. ר' דר' יצחק. ור' אליעזר לית ליה: ודחינן וכי אית להו דר' יצחק תנאי היא ואמרין ותסברא והא ר' יצחק לא אמר אלא כשמשכנו שלא בשעת הלואה כדכתיב קרא כי תשה ברקך וגו' משכנו בשעת הלואה מי אמר ר' יצחק שקונה משכון. אלא (א) קשיא להו לרבנן (ב) דתנן (שביעית פ"י מ"ב) המשכון והמסור שטרותיו לב"ד אין משמטין מאי טעמא דהא משכנו בשעת הלואה היא. וקאמרין (גיטין מ.) הא מני ר' יצחק היא דאמר בעל דר' יצחק תנאי היא ופרקינן (א) בשמשכנו שלא בשעת הלואה כולי עלמא לא פליגי דקונה משכון. והכא במשכנו בשעת הלואה ובשומר אברה פליגי. רבה אמר כשומר חנם.

(א) כלשון זה נמצא ג"כ בחי' הרי"י מנחם וי"ל לאו ע"י שם היטב וקצת משמע שם שפי' כחזק ק' לפניו גמ' ואולי נהפך הסופר מרוב סבורא וי"ע.

(ב) פלן חסר סיום קושא וז' ואמנם פ"ה ה"י מנחם וי"ל הוה בשלמות ע"ש.